

Sygn. akt: I Ns 15/17

POSTANOWIENIE

Dnia 21 czerwca 2017 roku

Sąd Rejonowy w Szczytnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Banaszewska
-----------------	----------------------------

Protokolant:	Starszy sekretarz sądowy Monika Nalewajk
--------------	--

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2017 roku w Szczytnie na rozprawie

sprawy z wniosku D. W.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia:

oddalić wniosek

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

S., 21 czerwca 2017 roku

Sygn. akt I Ns 15/17

UZASADNIENIE

Dnia 22 listopada 2016 roku do Sądu Rejonowego w Olsztynie wpłynął wniosek W. D. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu E. D..

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca twierdził, iż w związku ze śmiercią matki, która nastąpiła w dniu 1 sierpnia 2016 roku dowiedział się, iż po ojcu pozostał spadek w postaci domu położonego w miejscowości R.. Do tej pory nie składał on oświadczenia o odrzuceniu spadku ponieważ nie miał świadomości, że ojciec pozostawił po sobie jakikolwiek spadek. Twierdził, iż jego relacje z rodzicami były utrudnione i dość konfliktowe, a przedmiotem ich rozmów nigdy nie były sprawy spadkowe. Oświadczył, że chce odrzucić spadek po ojcu, albowiem nie ma potrzeby przyjmowania dobrodziejstw oraz długów po nim.

Sąd Rejonowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 21 grudnia 2016 roku stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Szczytnie jako wyłącznie właściwemu (art. 628 k.p.c.)

Sąd ustalił, co następuje:

E. D. był ojcem wnioskodawcy. Mieszkał w R., gmina D.. Zmarł dnia 26 stycznia 1996 roku. Wnioskodawca był obecny na pogrzebie ojca. Od momentu śmierci ojca wnioskodawca nie był w domu w R., który obecnie zajmują dwaj bracia wnioskodawcy. Ojciec wnioskodawcy nie pozostawił długów.

(dowód: kserokopia aktu zgonu k. 3 akt N 24/17, dowód z przesłuchania wnioskodawcy k. 14)

Wnioskodawca przed Sądem Rejonowym w Olsztynie w dniu 19 stycznia 2017 roku złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po swoim ojcu zmarłym z dnia 26 stycznia 1996 roku. W ocenie Sądu wniosek ten nie zasługuje na uwzględnienie.

Spadkobierca może przypadający mu spadek przyjąć bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe (przyjęcie proste), przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Nadto, ustawodawca przewidział sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku. Bieg tego terminu rozpoczyna się od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Do spadków otwartych do dnia 17 października 2015 roku, tj. do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 20.03.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 539) nowelizującej § 2 komentowanego przepisu, brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Brak oświadczenia spadkobiercy w terminie był jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza jedynie wówczas, gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna.

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. jest terminem zawitym prawa materialnego. Nie podlega on zatem przedłużeniu ani przywróceniu. Oznacza to, że z chwilą jego upływu wygasa uprawnienie do skorzystania z tego prawa, a oświadczenie złożone po upływie tego terminu nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Wnioskodawca był obecny na pogrzebie swego ojca i co najmniej od tego momentu należało liczyć termin sześciomiesięczny do złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po ojcu.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jest jednostronną czynnością prawną, do której mają zastosowanie ogólne przepisy o wadach takiego oświadczenia woli. Spadkobierca ma możliwość uchylenia się od skutków prawnych braku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, czyli skutków prawnych niezachowania terminów określonych w art. 1015 § 1 k.c., o ile brak oświadczenia (milczenie spadkobiercy) spowodowany był błędem lub groźbą (art. 1019 § 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych braku oświadczenia powinno nastąpić w terminie określonym w art. 88 § 2 k.c., tj. w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie. Takie oświadczenie spadkobierca składa zawsze przed sądem (art. 1019 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 628 k.p.c.), jednocześnie oświadczać czy i jak spadek przyjmuje i w jaki sposób, czy też go odrzuca (art. 1019 § 2 pkt 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c. w zw. z art. 690 k.p.c.), dopiero z chwilą zatwierdzenia staje się bowiem skuteczne.

Przyjmuje się, że spadkobierca nie składa oświadczenia o odrzuceniu spadku pod wpływem błędu gdy dotyczy on treści zamierzonej czynności prawnej i jest błędem istotnym (art. 84 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 k.c.). Błąd, co do treści czynności prawnej jest postrzegany jako błąd, co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku, czy wreszcie wielkości udziału w spadku, w tym w długach spadkowych, które przypadną mu w związku odrzuceniem spadku przez innych spadkobierców (art. 1020 k.c.) lub uznaniem ich przez sąd za niegodnych do dziedziczenia (art. 928 § 1 k.c.) Znaczenia prawnego pozbawiony jest natomiast błąd dotyczący pobudek czy motywów działania spadkobiercy. Istotnym zaś jest błąd, który uzasadnia przypuszczenie, że gdyby

składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia danej treści (art. 84 § 2 k.c.). Powszechnie uznaje się jednak, iż niemożliwym jest powoływanie się na błąd co do prawa (tak Skowrońska-Bocian, Komentarz 2011, s. 247 i 248, teza 5; J. Kremis, [w:] Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2014, s. 1831, Nb 9; E. Niezbecka, [w:] Kidyba, Komentarz KC 2012, IV, s. 281, teza 6). Jedynie w charakterze wyjątku część doktryny uznaje dopuszczenie możliwości powołania się na błąd co do prawa, z zastrzeżeniem, że chodzić tu może wyłącznie o błąd usprawiedliwiony okolicznościami i dodatkowo nie stanowiący następstwa niedołożenia należytej staranności przez spadkobiercę. Za taką wąską interpretacją przemawia względ na to, iż skutki przyjęcia spadku nie zamykają się wyłącznie w sferze prawnej spadkobiercy, lecz oddziałują silnie na stosunki prawne wielu innych osób (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04; 18 marca 2010 r., V CSK 337/09; 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11; 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11). Na tle obecnego orzecznictwa Sądu Najwyższego wielokrotnie wprost została wypowiedziana teza, iż „jedną z naczelnych reguł prawnych jest, że niezajomość prawa nie stanowi okoliczności, na którą można się powoływać w celu usprawiedliwienia niepodjęcia działań, od których norma prawna uzależnia określony skutek” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2002 roku, II CKN 723/00, Lex 74464). Trybunał Konstytucyjny, w uchwale z dnia 7 marca 1995 roku, (W 9/94, (...) Zb.Urz. z 1995 r., Nr 1, poz. 20) wyraził pogląd, że funkcjonowanie prawa, zwłaszcza w demokratycznym państwie prawnym, opiera się na założeniu, iż wszyscy adresaci obowiązującej normy prawnej – a więc zarówno podmioty obowiązane do jej przestrzegania, jak i organy powołane do jej stosowania – znają jej właściwą treść i że nikt nie może uchylić się od ujemnych skutków naruszenia tej normy na tej podstawie, że normy tej nie znał lub rozumiał ją opacznie (ignorantia iuris nocet). Powyższe powoduje, że niezajomość prawa nie stanowi okoliczności, na którą można się powoływać w celu usprawiedliwienia niepodjęcia działań, od których norma prawna uzależnia określony skutek.

W niniejszej sprawie wnioskodawca powoływał się właśnie na niezajomość prawa i możliwości złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu. Zwrócić należy uwagę, iż wnioskodawca w chwili śmierci ojca był osobą pełnoletnią, miał 35 lat. Utrzymywał relacje z rodzicami, które jak twierdził były trudne, ale miał wiedzę na temat sytuacji majątkowej ojca. Jeśli więc jego wolą było złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu, miał możliwość uzyskania wiedzy co do sposobu i terminu złożenia oświadczenia, zwłaszcza, że taką wiedzę pozyskał obecnie.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art. 1019 § 2 k.c. oddalił wniosek. Wobec czego oświadczenie złożone przez wnioskodawcę przed Sądem Rejonowym w Olsztynie w dniu 19 stycznia 2017 roku jest – z uwagi na oddalenie wniosku o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku - nieskuteczne.